

Fra karetmagerværksted til automobilværksted

Samlet og skrevet af Niels Nørgaard Nielsen med hjælp fra John Hardy Nielsen, begge tilknyttet Lokalthistorisk Arkiv, Birkehøjvej 8, Øster Hornum.

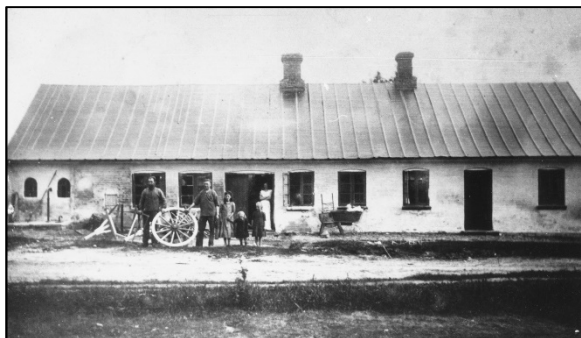
Huset med adressen Øster Hornumvej 4, er netop blevet revet ned. Det har en lang historie bag sig; en historie der ikke kan fuldt belyses, da kilderne til dels mangler. Ud af hvad der kan findes, kan dog med rimelighed samles og skrives nedenstående fortælling.

Af gamle matrikelkort kan ses, at allerede i begyndelsen af 1800-tallet lå et hus på matriklen. Som en pudsighed kan ses, at huset overskred matrikelgrænsen op mod den fælles byjord, kaldet gadejorden. Et forhold der gjaldt for flere ejendomme i byen. Forholdet blev på et tidspunkt rettet ved en regulering af byens matrikler. Op igennem 1800-tallet ses huset handlet flere gange.

Det netop nedrevne hus blev ifølge BBR-registeret bygget 1880 og har altså i en eller anden form overlevet den store brand i 1889, hvor en tredjedel af byens huse nedbrændte, dette indbefattet. Måske var huset brændt og kun murene stod tilbage, dog ikke mere beskadigede end at huset kunne genopbygges i den skikkelse, der ses på billedet nedenfor.

På daværende tidspunkt var der, som man kan se, hele fire skorstene på huset, hvilket ikke var normalt. Huset må derfor have rummet to familier. Længst til venstre, i den vestligste ende, anes vinduer med støbejernrammer. Her var et mindre smedeværksted. Taget var tjærede træspåner.

I 1890 købte karetmager Søren Christian Thyge Sørensen ejendommen, og på et tidspunkt midt i 1890'erne blev huset bygget om. Den østligste ende blev omdannet til værksted og lager, mens den vestligste ende blev bolig for karetmageren og hans stadig voksende familie. De to skorstene på den østlige del af ejendommen blev sløjfet. Taget er nu tjæret tappap. Som en slags reklame vises her virksomheden, dens indehaver, medhjælper, familie og ikke mindst det ypperste, der blev fremstillet, nemlig et solidt vognhjul.

Når der skal bygges og repareres vogne og kareter, skal der til fx at smede jernringe til hjulene bruges en smed. Meget praktisk boede han lige ved siden af, nede på hjørnet. Huset står den dag i dag, dog næsten ukendeligt.

På dette foto, taget fra kirketårnet, ses smedjen til højre lidt under midten og ovenfor denne karetmagerværkstedet med en lille lagerbygning.

Kort efter år 1900 opførtes en egentlig værkstedsbygning øst for det oprindelige, og for at lette arbejdet i virksomheden blev opsat en vindmølle (man kaldte det en vindmotor) til at trække båndsavene og de andre maskiner. Møllen mistede efterhånden sin betydning, da man efter 1925 fik vekselstrøm.

Hvornår værkstedet gik over til brug af elektricitet og møllen blev overflødig ved vi ikke. Vi ved at huset var forsynet med strøm til belysning fra det lille vandkraftværk, der blev etableret i byen 1917 og nedlagt 1925.

En familie i det stiveste puds på søndagstur i deres fine jumpe har gjort holdt foran karetmagerens værksted. Et sådant køretøj hørte til blandt de meste elegante med både affjedring og gummiringe i stedet for de normale jernbeslåede hjul.

Det var karetmager Søren Christian Thyge Hansen, der startede karetmagerværksted i 1890. Her ses han i sit værksted, hvor han præsenterer et smukt nylavet vognhjul. Over hjulet anes noget af virksomhedens maskineri.

Søren Christian Thyge Hansen, født 1867 var gift med Anne Marie Sørensen, født 1872. Hele familien var tilknyttet baptistkirken. Sammen fik de ikke mindre end ti døtre.

Lidt pudsigt at tænke, at på samme tid havde skrædder Villadsen seks døtre på stribet. Denne familie fik som nummer syv sønnen Egon.

Her er familien Hansens ti døtre fotograferet uden for huset omkring 1920. Fra venstre er det Anna (f. 1912), Esther Edith (f. 1910), Ninna Othilie (f. 1906), Magdalene (f. 1902), Nathalie (f. 1900), Marie (f. 1899), Kristine (f. 1894), Metha (f. 1896), Johanne (f. 1893) og Martha (f. 1890).

De fleste var på dette tidspunkt flyttet hjemmefra.

Nathalie blev uddannet karetmager, i øvrigt den eneste kvindelige karetmager i Danmark. Natalia blev smedekone i Ferslev og boede i nærheden af bager Ole Eskildsen, hvis datter Bente til sin 3 års fødselsdag i 1942 fik denne hest foræret af Nathalie.

Nathalie var fingernem og hjalp sin mand, både som karetmager og som smed. Hendes specialitet var at udskære og dekorere træheste, der mest blev brugt som gave til landsbyens småbørn. Denne træhest blev reddet fra affaldscontaineren i Nibe.

I 1925 købte karetmager Kresten Kragbæk (1895 – 1965) og hans hustru Petra (1898 – 1984) karetmagerværkstedet af Anne Marie Sørensen, der kort forinden var blevet enke ved Søren Thyges død. Selv om bilerne efterhånden blev flere og flere på bekostning af hestekøretøjerne, blev sønnen Børge Kragbæk (f. 1929) uddannet karetmager, da far Kresten på det bestemteste mente, at det med biler var et nymodens påfund, der snart ville gå over igen, og at hestekøretøjer, så

som arbejdsvogne, jumper og de andre velprøvede typer, ville der altid være brug for.

Det gik jo ikke helt sådan, så efterhånden måtte Børge, der gradvist overtog værkstedet, på den hårde måde lære, hvordan biler skulle håndteres og repareres, og da han overtog værkstedet, var det stort set slut med hestevogne, idet bilerne overtog deres plads.

Billedet ovenfor er fra slutningen af 1970'erne, hvor Børge Kragbæk var i gang med at totalrenovere en veteranbil, en Ford A fra omkring 1930. Børge drev, sammen med en mekanikeruddannet svend, værkstedet videre under navnet Øster Hornum Auto- og karosseriværksted frem til sin død 1984.

Børge Kragbæk drev almindeligt autoværksted med service og reparationer. Sideløbende opkøbte han biler med henblik på renoivering og videresalg.

De biler, der ikke kunne komme på gaden igen, blev langtidsparkeret bag værkstedsbygningen.

Efter Børge Kragbæks død i 1984 fortsatte hans svend værkstedet, men kunne ikke få økonomien til at hænge sammen. Han solgte det efter kort tid til mekaniker Carsten Madsen, der her i maj 1995 er i færd med at fælde et stort elmetræ, der er ramt af elmesygen, som på det tidspunkt nærmest udryddede denne træsort fra landet. Carsten Madsen drev virksomheden frem til 2015, hvor virksomheden endegyldigt lukkede.

I juni 2015 blev værkstedsbygningen revet ned. Efterfølgende blev grunden undersøgt for mulige olie- og kemikalierester i undergrunden. Trods langt over 100 års virksomhed blev der ikke fundet noget problematisk i jorden, så grunden blev sat til salg med henblik på bygning af boliger.

Ingen var dog interesseret. Lejerne i den vestligste ende af huset blev sagt op og fraflyttede ved udgangen af 2017. Boligen var til højre, det oprindelige værksted til venstre.

I januar 2018 overtog Rebild Kommune det oprindelige karetmagerværksted og beboelsen med henblik på nedrivning.

12. april 2018 tog maskinerne fat ... og så var det slut ...

